

Štirideset let radioamaterstva v Železnikih

Marko Černivc
Franci Bogataj

Radioamaterstvo je radiokomunikacijska dejavnost, namenjena za samoizobraževanje, medsebojno komuniciranje in tehnično raziskovanje, ki jo opravljajo radioamaterji izključno iz osebnih nagibov, brez gmotnih koristi in imajo za to opravljen predpisani izpit.

Radioamater je oseba, ki ima radioamatersko CEPT licenco, izdano s strani Agencije za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije (APEK), in navezuje dvosmerne radijske stike z drugimi radioamaterji po svetu ali pa se prostočasno ukvarja z radijsko tehniko. Radioamaterji to počnejo kot hobi in za izpopolnjevanje tehničnega znanja.

Radioamaterstvo je organizirana dejavnost. Radioamaterji se združujejo v radioklube ter so njihovi člani.

Vir: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Radioamaterstvo>, dne 19. 9. 2013.

Radioklub Železniki

Možnost sprejemanja radijskih oddaj se je pojavila že v času pred drugo svetovno vojno, vse pogosteje pa po vojni, ko so prebivalci Selške doline v večjem številu pričeli kupovati radijske sprejemnike. Marsikateri od teh sprejemnikov je bil v lepo oblikovanem lesenem ohišju, ki je bil izdelan ravno v (Medzadružnem) Lesnem industrijskem podjetju Češnjica. V tistih časih so se s skrivnostmi radijskih valov in delom na radijskih postajah srečevali tudi fantje, ki so kot radiovezisti služili vojaški rok v jugoslovanski vojski.

V novembru leta 1973 pa je bil v Elektromotorju, glasilu tovarne Iskra Elektromotorji Železniki, objavljen članek, ki je obveščal, da se bo v Železnikih organiziral radioklub, ter vabil na sestanek vse, ki jih zanima radioamaterska dejavnost. Pobudo za to je dal Ivan (Ivo) Ribič, uveljavljeni radioamater in promotor radioamaterske dejavnosti, ki si je pred tem našel zaposlitev v Iskri Elektromotorji.

Prvega sestanka, ki je bil 3. decembra 1973 v tovarniški sejni sobi, se je udeležilo kar lepo število zainteresiranih. Ivan Ribič je predstavil radioamatersko dejavnost in zamislil, kako bi to organizirali v Železnikih. Večina navzočih je bila navdušena nad predstavljenimi zamislimi in je pokazala pripravljenost, da se takoj prične z delom.

V ta namen je bila v Radioklubu Škofja Loka organizirana sekcija Železniki, ki je pravno-formalno pokrivala organiziranje dejavnosti v Železnikih. Že takoj na začetku se je v sekcijo vpisalo 12 članov.

Vsi člani smo si želeli, da bi lahko čim prej pričeli z vzpostavljanjem radijskih zvez z radioamaterskimi radijskimi postajami, lociranimi na vseh delih zemeljske oble. Vendar tega brez dovoljenja države že od nekdaj ni bilo mogoče početi. Država je tudi za radioamatersko dejavnost v svojih zakonskih aktih med drugim podrobno določila, kakšna znanja mora imeti radijski operater, če želi delati na določenih radijskih frekvencah, obliko prenosa informacije, moč oddajnika, kako to znanje preveriti itd. Zato

se je odločilo, tako kot je bilo takrat pravilo tudi v drugih radioklubih v okviru Zveze radioamaterjev Slovenije (ZRS), da se za začetnike organizira tečaj za operaterje III. razreda. V začetku je tečaj potekal enkrat tedensko kar v sejni sobi Iskre Elektromotorjev. Največ časa smo porabili za učenje spretnosti pretvarjanja pisnih sporočil v zvočne znake Morsejeve abecede ter pretvorbe teh zvočnih znakov nazaj v pisna sporočila, seveda s pomočjo naprave, ki sta jo sestavljala taster in elektronski generator tona. Ta spretnost je namreč bistvo radiotelegrafskega prenosa sporočil. Učiteljsko vlogo so odigrali tisti člani, ki so se teh spretnosti in znanj že naučili v času služenja vojaškega roka. S pomočjo priročnikov in poklicnega znanja članov smo pridobili tudi znanja s področja radijskega prometa, radioamaterskih dejavnosti in naprav ter elektrotehnike.

Najzahtevnejši del izpita za operaterja III. razreda je bilo sprejemanje in oddajanje teksta s hitrostjo vsaj 60 Morsejevih znakov na minuto, seveda brez napake. Tej zahtevi smo bili kos že po nekaj mesecih, zato smo se skupaj s skupino tečajnikov iz Škofje Loke prijaviли na izpit pri strokovni komisiji ZRS. Izpit je potekal 31. maja 1974 v prostorih Radiokluba Škofja Loka, ki je bil takrat lociran na škofjeloškem gradu.

Izpit so uspešno opravili naslednji člani sekcije Železniki: Franc Bernik, Ivan Koblar, Lojze Koblar, Mirko Gaser, Marko Černivc, Peter Veber, Rok Mohorič in Stane Pokorn.

Eden od osnovnih pogojev za organiziranje klubske radioamaterske dejavnosti je bila pridobitev samo tej dejavnosti namenjenega prostora v stavbi, ki bi bila po možnosti tudi na primerni lokaciji. Pogojev se nam je izpolnil že v pričetku poletja, ko nam je Krajevna skupnost Železniki dodelila v uporabo dve sobi v drugem nadstropju stavbe, ki je bila poznana pod imenom "vila v vrtu" in je stala nasproti zdravstvenega doma na Racovniku. Celotna stavba je bila že kar precej dotrajana, zato nam je Krajevna

Del "vile v vrtu",
kjer smo imeli
radioamaterji v
prvem nadstropju
svoje prostore.
Levo pod oknom
se vidi naš znak
na tabli. Spodaj so
bili prostori
mladinskega kluba.
Fotografirano tik
pred rušenjem.
Foto: Marko Černivc

skupnost dodelila tudi nekaj materialnih sredstev za obnovo. Obnove smo se lotili kar sami. Treba je bilo na novo napeljati električno napeljavo ter prebarvati oba prostora ter pripadajočo fasado, vrata in okna. Pomanjkljivo in že precej izrabljeno notranjo opremo smo dopolnili s pisalnima mizama, z omarami in s pečmi, ki so nam jih podarile takratne delovne organizacije Alples, Iskra Elektromotorji in Tehnica. Na podoben način smo obnovili tudi tretjo sobo, ki smo jo dobili v uporabo kako leto kasneje. V zemljo poleg stavbe smo vkopali kovinske trakove, ki so služili za ozemljitev radijske postaje, na streho zdravstvenega doma pa montirali drog, na katerega smo pripeli en konec žične antene.

Ivan Ribič se je od vsega začetka prizadeval za pridobitev sponzorja, ki bi nam omogočil nakup sprejemno-oddajne aparature, ki je bistveni del opreme radioamaterske radijske postaje. Glede na začetno podporo se je pričakovano za to odločila delovna organizacija Iskra Elektromotorji. Kupili smo najsoodobnejšo kratkovalovno (KV) sprejemno-oddajno aparaturo Trio 515 japonskega proizvajalca Kenwood. Ko je bila aparatura sredi avgusta dostavljena v radioklub, smo jo, v uri ali dveh, povezali z

ostalimi že prej pripravljenimi sestavinami (anteno, ozemljitev, filter, taster itd.) v radijsko postajo in pričeli z vzpostavljanjem zvez.

Z aparaturo Trio 515 je bilo mogoče vzpostavljati radijske zveze v telegrafiji ali telefoniji na vseh radioamaterskih frekvenčnih pasovih KV področja. Vendar smo operaterji III. razreda smeli delati le na dveh frekvenčnih pasovih – torej na pasu 80-metrške in 40-metrške valovne dolžine. Dogovorili smo se tudi, naj vsak operater prvih nekaj sto zvez izvede samo v telegrafiji, zato se je v operaterski sobi vsako popoldne in zvečer, v času vikenda pa ves čas slišal le zvok tasterja in "melodija" telegrafije. Med operaterji je nastalo skoraj tekmovalno vzdušje v tem, kdo bo opravil več zvez z radioamaterji iz čim več različnih držav.

Vsako vzpostavitev zveze radijske postaje z drugo radijsko postajo, izvedeno po predpisanem postopku in z izmenjavo obveznih podatkov, je treba vpisati v dnevnik radioamaterske postaje. Resničnost izvedbe radijske zveze pa operaterja obeh radijskih postaj potrđita tudi z izmenjavo QSL-kartic, na katerih so vpisani podatki o vzpostavljeni zvezi. Tako kot velja za mnoge najatraktivnejše QSL-kar-

Barvna QSL-kartica Radiokluba Železniki (YU3DKN) za potrjevanje zvez. Vir: arhiv Marka Černivca

tice, smo tudi na naši kartici želeli prikazati kraj, v katerem se naša radijska postaja nahaja. Zato smo prosili Turistično društvo Železniki, da nam je omogočilo uporabo tiskarskega klišeja njihove razglednice z motivi Železnikov, na osnovi katerega je bila v barvnem tisku natisnjena čelna stran naše kartice. Tako nam je tiskarna Primorski tisk v februarju 1975 natisnila 5.000 kosov kartic, ki pa smo jih uporabljali le za potrjevanje za nas pomembnejših zvez. Za potrjevanje ostalih zvez smo uporabljali enobarvne bianko kartice, kupljene na ZRS.

Julija 1974 je za vse slovenske radioklube ZRS v Škofji Loki organizirala večdnevni tečaj za predavatelje konstruktorje, ki smo se ga udeležili tudi trije člani iz Železnikov. Poslušali smo več predavanj s področja gradnje radijskih naprav ter tehnične predstavitve izdelkov nekaterih slovenskih proizvajalcev elektronskih komponent. V okviru praktičnega dela smo sestavili in testirali CW-filter napravo, ki je bila takrat v ponudbi ZRS kot nabor sestavnih delov za samogradnjo. Kasneje je radioklub kupil še nekaj kompletov naborov za ostale aparature, ki jih je imela v ponudbi ZRS. Uporabljeni so bili v okviru naslednjih izobraževanj za radioamaterske operaterje.

V času nastanka radiokluba so bili časi, ko je moral radioamater neko napravo najprej skonstruirati, potem izdelati in šele nato uporabiti pri svojih aktivnostih, že stvar preteklosti. Najbolj zahtevne aparature je bilo najpametneje kupiti v obliki industrijskih izdelkov, druge pa izdelati na osnovi načrtov ali nakupa nabora sestavnih delov. Tako je v okviru t. i. konstruktorske dejavnosti radiokluba šlo bolj za izdelavo enostavnejših radioamaterskih aparatov in drugih elektrotehničnih naprav kot za samo konstruiranje. Zato smo konec leta 1974 nakupili osnovno kovinarsko in elektrotehnično orodje, osnovne merilne instrumente in vrtalni stroj. S tem orodjem smo vzdrževali in izdelovali antene, izdelovali sprejemnike in oddajnike majhne moči ter številne druge manjše elektronske sklope, med katerimi je bil tudi kakšen s področja zabavne elektronike. Ideje za izdelavo smo pogosto našli na straneh vsejugoslovanske radioamaterske revije Radioamater.

Kar nekaj konstruktorskega znanja pa so morali imeti tisti člani kluba, ki so sodelovali pri realizaciji zamisli, da bi v radioklubu proizvajali majhen vrtalni strojček. Ideja za tak strojček se je porodila ob dejstvu, da takrat na trgu ni bilo primerne vrtnika za tiskana vezja, elektromotorje, primerne za pogon takšnega vrtalnika, pa so že proizvajali v Iskri

Ročni vrtni strojček MVS-1, ki je bil izdelan za vrtnje lukenj v tiskano vezje. Uporabljali pa so jih tudi čebelarji. Tiste čase je bil to prvi takšen v Jugoslaviji. Foto: Andrej Bogataj

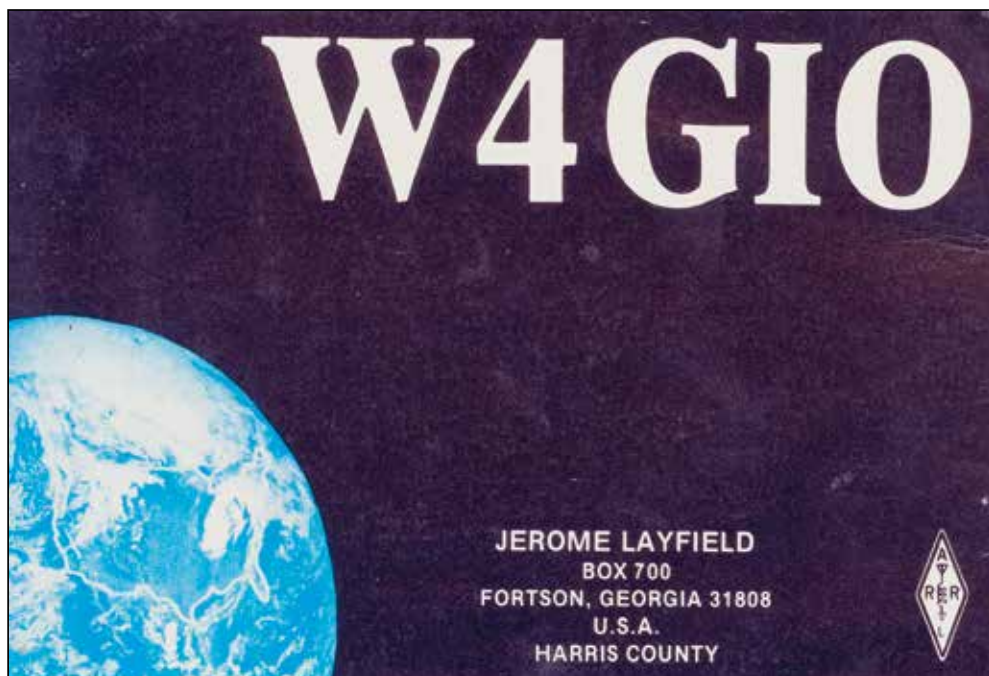
Elektromotorji. S pomočjo zunanega strokovnjaka in več lokalnih obrtnikov je bilo konec leta 1974 že izdelano orodje za tlačni liv plastičnega ohišja. Vrtni strojček, ki je dobil oznako MVS-1, smo v radioklubu pričeli sestavljati iz sestavnih delov, ki smo jih naročili pri obrtnikih, ter sestavnih delov, ki smo jih kupili v Iskri Elektromotorji, že v začetku leta 1975. Kupci so bili predvsem radioamaterji oziroma radioklubi iz vseh koncev Jugoslavije, pa tudi obrtniki in razvojni oddelki podjetij, ki so se ukvarjali s tiskanimi vezji. Do leta 1985, ko smo prodali zadnji strojček, smo jih izdelali več sto in s prihodki od prodaje občutno prispevali k financiranju osnovne dejavnosti radiokluba.

Pri vzpostavljanju radijske zveze oziroma v samem radijskem prometu preko naše radijske postaje smo uporabljali pozivni znak YU3DKN. Ta znak je v svoje dnevnikne vzpostavljene zvez že v nekaj mesecih vpisalo več tisoč radioamaterjev z vseh strani zemeljske oble. Seveda so bile zveze s postajami z bolj oddaljenih kontinentov bolj redke, a zato toliko bolj cenjene. Z doseženim številom zvez, ki jih je bilo treba opraviti v telegrafiji, smo dobili tudi možnost vzpostavljanja zvez v telefoniji. Tako smo lahko v pogovoru, poleg obveznih podatkov, ki jih je treba izmenjati v vsaki zvezi, enostavno izmenjevali obširne informacije o temah, povezanih predvsem z radioamaterstvom. Tisti, ki smo znali angleški jezik, pa smo potem na ZRS opravili še izpit za telefonijo v angleškem jeziku.

Radioamaterska dejavnost v Železnikih je potekala v okviru sekcije Radiokluba Škofja Loka malo

manj kot eno leto. Od vsega začetka smo imeli namen, da čim prej ustanovimo samostojen radioklub. To se je zgodilo na ustanovnem občnem zboru 6. septembra 1974 v prostorih Iskre Elektromotorji. Sprejeli smo statut Radiokluba Železniki, za predsednika izvolili Iva Ribiča, za člane upravnega odbora pa večino operaterjev, ki so s tem prevzeli delo in vodenje posameznih klubskih dejavnosti. Poleg članov sekcije so bili ustanovni člani tudi: Alojz Žumer, Anton Pegam, Franc Benedik, Janez Šter, dr. Jože Možgan, Jože Kankelj, Lovro Gajgar, Marjan Kramar in Peter Polajnar. Poimensko našeti ustanovni člani so predvsem z zagotovitvijo materialnih pogojev in pomočjo pri umestitvi v lokalno družbeno okolje omogočili, da je novo ustanovljeni radioklub uspešno pričel delovati. Tako organizirani smo bili vse do leta 1979, ko smo se zaradi boljšega organiziranja v konceptu splošnega ljudskega odpora in s tem povezanega financiranja dejavnosti vsi radioamaterji občine Škofja Loka združili v Radioklub občine Škofja Loka.

Med cilji novo ustavljenega radiokluba je bila tudi popularizacija svoje dejavnosti med lokalnim prebivalstvom ter širjenje tehnične kulture, predvsem med mladino. Zato je bilo v naslednjih letih organizirano več izobraževanj za operaterje III. razreda. Izobraževanje je potekalo v obliki tečajev. Na nekaj prvih tečajih je bilo udeležencev vedno veliko, vendar se je zaradi zahtevnosti izobraževanja število teh v nadaljevanju zmanjšalo. A na koncu vsakega tečaja smo vedno pridobili nekaj novih članov operaterjev. Številčno smo bili bolj uspešni

Radio **YU3DKN** ... Confirming
 our QSO of **FEB 25** ... 19**81**
 .....

0304 ... GMT
 Ur **3.5** ... MHz. Sigs **559** ...

Ant **CW** RTTY SSB OSCAR
 Xmtr **FL2100B** . W. Inp **500** ...
 Rcvr **FT101E** YAESU
 Ant **INVERTED VEE** .....

Remarks: .....

**THANK YOU FOR QSO -
 PLEASE QSL TO CONFIRM
 CONTACT ON 80MTRS -
 BEST WISHES -**

vy73. PSE QSL TNX
Jerome

Post Card PLACE STAMP HERE
 This Side For Address

PRINTED BY CHESTER QSL CARDS, 310 COMMERCIAL, EMPORIA, KS 66801
 SOLD BY K2RPZ PRINT / 29th SUFFOLK DR. / ROCKY POINT, LI, NY 11778

Prejeta kartica od radioamaterja iz Združenih držav Amerike (W4GIO), ki potrjuje vzpostavljeno zvezo v telegrafiji z Andrejem Bogatajem (YU3DKN). Zanimivi so vpisani podatki na zadnji strani: to je bilo 25. februarja 1981 ob 4.04 uri zjutraj (03.04 po GMT). Na tem frekvenčnem območju je bilo zelo težko vzpostaviti zvezo tako daleč, najboljši pogoji pa so bili prav zelo zgodaj zjutraj. Ker je bil to pomemben dosežek, se Andrej spominja tudi, da je bila temperatura zunaj -20°C , v prostorih radiokluba na Racovniku pa tudi nekaj stopinj pod nulo. Stara šoferska z ovčjo kožo podložena bunda je bila obvezna oprema. Ostali podatki na kartici so še o aparaturi, anteni in moči oddajnika. Vir: arhiv Andreja Bogataja

Del članov radiokluba v stavbi na Trnju. Od leve sedita: Tomaž Gortnar in Nejc Gartner. Stojijo: Janez Marenk, Andrej Bogataj, Miloš Dolenc, Marko Černivc, Toni Potočnik, Jernej Bogataj in Franci Bogataj. Foto: arhiv Radiokluba Železniki

še, ko smo uspeli nabaviti ultrakratkovalovno (UKV) sprejemno-oddajno postajo. Operaterska dejavnost na teh postajah ni tako zahtevna, zato je bilo mogoče vključiti fante in dekleta od 14. leta dalje. Tako je imel radioklub po desetih letih delovanja 36 aktivnih operaterjev in 12 pripravnikov.

Inštitucije v okviru splošnega ljudskega odpora in civilne zaščite so se zavedale, da je dobro usposobljen radiooperater ključnega pomena za delovanje radijskih zvez. Stanje usposobljenosti pa je težko vzdrževati dalj časa, zato so operaterje iskali predvsem v radioamaterskih vrstah, ki s svojim ljubiteljskim radioamaterskim delovanjem stalno vzdržujejo visoko raven tovrstne usposobljenosti. S tem namenom so omenjene inštitucije, potem ko smo se združili v Radioklub občine Škofja Loka, podpirale delovanje radiokluba tudi s finančnimi sredstvi. Posledično smo radioamaterji sodelovali na več vajah, v katerih se je simuliralo delovanje družbe v pogojih izrednih stanj v naravi in družbi (na primer

v slučaju potresov, vojn in podobno). V času vaje, ki je praviloma potekala konec tedna, smo opremo, potrebno za delovanje radijske postaje, postavili na določeni lokaciji – na primer v Smolevi ali Sorici in od tam zagotavljali radijske komunikacije za omenjene inštitucije.

S časom smo spoznali, da imamo manj uspeha pri vzpostavljanju zvez z najbolj oddaljenimi radijskimi postajami in da je razlog v tem, da radijski valovi s teh postaj po odboju od ionosfere na lokaciji sprejemnika prihajajo nizko nad tlemi. Hribi okrog Železnikov pa za tako prihajajoče radijske valove predstavljajo ovire, ki te valove močno oslabijo. Podoben problem zaradi hribov je tudi pri oddajanju radijskih valov. Rezultat je v obeh primerih šibak signal, ki ga je na sprejemnikovi strani med množico drugih močnejših signalov radijskih postaj, s katerih operaterji prav tako želijo vzpostaviti takšne atraktivne radijske zveze, težko zaznati. Seveda se razmere bistveno izboljšajo, če je radijska postaja

locirana na primernejši lokaciji. Za to lokacijo smo občasno izbrali katero od okoliških hribovskih vasi, enkrat pa smo postavili radijsko postajo tudi na Ratirovcu.

Oktober 1980 je nekaj najaktivnejših operaterjev pred komisijo ZRS opravilo še izpit za operaterja B-razreda. S tem smo pridobili možnost dela na vseh frekvenčnih območjih, dodeljenih radioamaterjem, ter možnost pridobitve dovoljenja za postavitev svoje radijske postaje.

Oktober leta 1982 so "vilo v vrtu" porušili in na njeni lokaciji zgradili stanovanjski objekt. Vso opremo radiokluba smo uskladiščili, dokler nam Samoupravna stanovanjska skupnost ni dodelila prostora v svoji stavbi na Trnju. Najprej smo bili nekaj časa v prostorih prodajalne Papirnice, potem nekaj časa v prostorih nekdanje pošte, nazadnje pa smo se preselili v drugo nadstropje. Tam smo dve sobi uporabljali skupaj s planinskim društvom. Prostora sta bila za izvajanje dejavnosti primerna. Težava je bila, da je stavba stala na lokaciji, ki je imela malo možnosti za postavitev anten in je bila za zveze z najbolj oddaljenimi radijskimi postajami v še večji "radijski senci". Da bi dosegli vsaj potrebno oddaljenost antene od tal, se je porodila ideja, da bi žično anteno razpeli kar med drevesom na pobočju Kovaškega vrha in cerkvenim zvonikom. Borut Mohorič

je za to zamisel uspel pridobiti tedanjega župnika Ocepka. Tako smo s precej edinstveno postavitvijo antene vsaj malce izboljšali neugodno lokacijo radijske postaje.

Da bi si zaslužili finančna sredstva za nakup radioamaterske opreme, smo opravljali tudi različna dela. V letu 1983 nam je Iskra Elektromotorji omogočila, da smo s posebno napravo ločevali baker iz odpadnih rotorjev elektromotorjev. S tem načinom ločevanja materialov so dosegali cenovno ugodnejšo odprodajo materialov in dodatne finančne učinke, ki so bili osnova za naš zaslužek. Vendar se tovrstni način pridobivanja sredstev ni obdržal dalj časa. Da bi vendarle nekaj zaslužili, smo v letu 1985 sodelovali tudi pri organizaciji dveh veselic v kulturnem domu v Železnikih.

Večkrat smo sodelovali v akcijah, ko se je na radijskih valovih pojavil klic na pomoč. Za sodelovanje v akciji iskanja in preskrbe zdravil za poškodovane v nesreči v Industroprojektu v Zagrebu in v Inii v Kutini pa smo prejeli posebna priznanja.

Stavba na Trnju nasproti cerkve sv. Antona. Po odhodu iz "vile v vrtu" smo radioamaterji najprej imeli v najemu spodnje prostore, kjer je bila včasih pošta, kasneje pa smo se preselili v nadstropje pod streho. Foto: arhiv Radiokluba Železniki

Radioamaterji na enem od svojih obiskov Ratitovca. Od leve spodaj: Andrej Bogataj in Lojze Demšar. Stojijo: Toni Potočnik, Nejc Gartner, Franci Bogataj, Jernej Bogataj in Marko Černivc. Foto: arhiv Radiokluba Železniki

V prvem desetletju delovanja nam je poleg KV radijske aparature uspelo nabaviti še dve aparaturi, delujoči na UKV radijskem področju. Na boljši in bolj zmogljivi je kmalu prišlo do nepopravljive okvare, zato je bil v tem obdobju največji poudarek na vzpostavljanju KV radijskih zvez. Tako smo v prvem desetletju opravili preko 11.000 zvez z radioamaterji iz 140 držav, ki so bili aktivni tudi na tako oddaljenih lokacijah, kot so Arktika, Antarktika ali Nova Zelandija.

Za Ivom Ribičem je naloge predsednika kluba prevzel Peter Veber, po združitvi v Radioklub občine Škofja Loka, ki je bila izvedena v maju 1980, pa je bil predsednik sekcije Andrej Bogataj. Nasledil ga je Janez Skok. Za njim je sekcijo zastopal Tomaž Gortnar vse do leta 2001, ko je pri ponovni ustanovitvi Radiokluba Železniki prevzel predsedovanje kluba.

V letu 1983 smo pričeli vse bolj pogosto vzpostavljati radijske zveze na "portable" lokacijah. S tem izrazom radioamaterji imenujemo začasne lokacije, na katere prenesemo opremo radijske postaje in od tam vzpostavljamo radijske zveze. Zaradi že opisanih razlogov je bilo smiselno, da so te lokacije čim višje, če se le da, kar na vrhu kakega hriba. Tako smo vzpostavljali zveze s Svetega Križa,

Prtočva, Soriške planine, iz Ojstrega Vrha, Martinj Vrha, s Starega vrha in iz Golice. Ustrezen prostor z možnostjo priključitve na električno omrežje smo dobili pri znancih ali v eni od bližnjih planinskih koč. Nekateri so v ta namen uporabili celo počitniško hišico sorodnikov na otoku Krku. Kasneje so se v družini Mohorič, v kateri so poleg očeta Roka nadvse aktivni operaterji tudi sinova Borut in Dušan ter hči Nataša, odločili, da v ta namen kupijo rabljeno kamp prikolico. Od takrat naprej so vsako leto operaterji večino časa preživeli na "portable" lokacijah. Delovanje na lokaciji v Martinj Vrhu je tedaj v svojem programu obširno prikazala tudi TV Železniki.

Naše usposobljenosti za vzpostavljanje radijskih zvez in poznavanja radijske opreme so se v času slovenske osamosvojitvene vojne spomnili tudi v Civilni zaščiti in nas v tistem času v Železnikih postavili za operaterje njihovega radijskega omrežja. Osamosvojitve Slovenije je na radioamaterski zemljevid postavila tudi novo radioamatersko državo z oznako S5. Zato se je v pozivnih znakih vseh slovenskih radioamaterskih radijskih postaj prefiks YU nadomestil s S5. Na naši klubski radijski postaji od takrat dalje uporabljamo pozivni znak S59DKN.

Kljub temu, da je vsebina radioamaterske zveze v osnovi formalizirana, je vsak operater z leti delovanja in opravljenimi tisoči in tisoči zvez doživel številne zanimive dogodke, pripetljaje ter pridobil mnoge zanimive in koristne informacije, ki jih z veseljem pripoveduje ob vsakem srečanju z drugim operaterjem. Tako se je na primer dogodilo, da je japonski operater pri vzpostavitvi radijske zveze omenil, da namerava odpotovati v Evropo ter med drugim obiskati tudi Slovenijo. Povabili smo ga v Železnike. In ko je leta 1996 prišel v Železnike, mu nismo razkazali samo Železnikov, temveč v naslednjih dneh tudi ostale gorenjske turistične zanimivosti in Postojnsko jamo. Nad doživetim je bil tako navdušen, da se je še dvakrat vrnil v Slovenijo. O svojih potovanjih je kasneje napisal knjigo, v kateri je obširno opisal doživetja, ki jih je doživel v družbi radioamaterjev iz Železnikov. Gostitelji so prejeli tudi nekaj izvodov knjige v japonsščini, kasneje pa tudi izvod v angleškem jeziku.

V "radijski sencí" na Trnju smo preživeli kar 15 let. Kljub dobri usposobljenosti, veliki motivaciji in delu na tej lokaciji nismo dosegli vidnejših dosežkov na tekmovanjih vzpostavljanja radijskih zvez in pri zbiranju zvez za pridobitev svetovno najpomembnejših diplom. Zato smo ves čas iskali možnost, da bi našli prostore na Češnjici. Ko se je Občina Železniki preselila v prostore nekdanje Alplesove poslovne stavbe, smo takratnega župana Alojza Čufra povprašali o možnosti, da bi dobil v tej stavbi prostor tudi radioklub. Občina je v stavbi našla prostor z ustrežno možnostjo dostopa in nam ga leta 1997 dodelila v uporabo. Prostor smo pregradili v dve majhni sobi

in ju opremili. V teh prostorih smo ostali vse do leta 2009, ko smo se v dogovoru z občino in s podjetjem Alples preselili eno nadstropje višje v prostor, v katerem sedaj potekajo klubske aktivnosti. Najbolj pomembno pa je bilo, da smo lahko na streho stavbe na primeren nosilni drog postavili anteno z usmerjenim delovanjem. To je, poleg boljše lokacije, bistveno izboljšalo možnost doseganja najdaljših in najzahtevnejših radijskih zvez.

Tisti operaterji, ki so kupili svoje aparature in si na domu postavili svoje radijske postaje, so občasno še vedno radi vzpostavljali zveze iz počitniške prikolice. Pritegnile so jih izredne možnosti pri vzpostavljanju radijskih zvez, ki so bile posledica lokacije prikolice. Še posebej dobra in v tekmovanjih preizkušena je bila lokacija na slemenu nad Golico. Tomaž Gortnar, Jernej Bogataj, Dušan Mohorič in Borut Mohorič so se z lastnikom zemljišča dogovorili, da lahko tam postavijo svojo radioamatersko postojanko. Na vojaškem odpadku so kupili odsluženi kontejner, ga ustrezno predelali in vgradili za bivanje potrebno opremo. Antenski stolp so pridobili s predelavo nakupljenega daljnovodnega stebra. Vkop ozemljitev, izvedba povezave do električnega omrežja, postavitve antenskega stolpa in kontejnerja so zahtevale od njih veliko finančnih vložkov in naporenega dela. A za vse so potrebovali le eno leto. Tako so že poleti 1999 iz opreme svojih radijskih postaj sestavili opremo, potrebno za delovanje radijske postojanke, ter pričeli obdobje največjih uspehov pri vzpostavljanju najdaljših in najbolj zaželenih radijskih zvez.

Radioamaterska postojanka nad Golico je bila že naslednje leto eno od prizorišč WRTC-tekmovanja. To tekmovanje velja za nekakšno radioamatersko olimpijado, na kateri najboljši radiooperaterji sveta tekmujejo v vzpostavljanju radijskih zvez. Da se zagotovijo enaki pogoji dela, vsi tekmovalci uporabljajo enako opremo, ki mora biti locirana na čim manjši medsebojni oddaljenosti. To tekmovanje je leta 2000, prvič izven Združenih držav Amerike, organiziralo radioamatersko društvo Slovenia contest club. Pri izvedbi tekmovanja so sodelovali tudi

Antenski sistem v Golici. Foto: Tomaž Gortnar

Borut Mohorič, Dušan Mohorič, Jernej Bogataj in Tomaž Gortnar. Radioamaterska postojanka v Golici je bila izbrana za eno od tekmovalnih lokacij, na katero sta namestila opremo in s katere sta tekmovala ameriška radioamaterja Jim George in Alan Donziger. Vendar dobrih lastnosti tekmovalne lokacije zaradi neugodnega vremena v času tekmovanja

tekmovalca nista mogla najbolje izkoristiti in sta zaključila tekmovanje pod pričakovanji. Sta pa bila toliko bolj navdušena nad okolico in seveda nad vsemi štirimi gostitelji, ki so jima pokazali okoliške zanimivosti in ju pogostili z lokalnimi kulinaricnimi dobrotami. V zahvalo sta jim po vrnitvi v ZDA poslala nekaj radioamaterske opreme.

Postavljen antenski sistem v Golici, kjer so pogoji za vzpostavljanje zvez veliko boljši. Na sliki je Dušan Mohorič pri vzdrževanju antene. Foto: arhiv Dušana Mohoriča

V devetdesetih letih smo izvedli izobraževanje za radioamaterskega operaterja tudi za dve skupini udeležencev, pri katerih vzpostavljanje radijskih zvez predstavlja dopolnitev njihove osnovne dejavnosti. V prvi, večji skupini so bili jadralni padalci Kluba jadralnih padalcev Krokari iz Železnikov. Opravili so izpit za uporabo z UKV radijske postaje, ki jo kot aparat v ročni izvedbi uporabljajo predvsem za izmenjavo informacij v času letenja, pa tudi takrat, ko nepredvideno pristanejo na kakšni oddaljeni lokaciji. V drugi, manjši skupini pa je opravilo tečaj za operaterja tudi nekaj skavtov stega iz Železnikov. Skavti, predvsem v času svojih srečanj, tudi s pomočjo radioamaterjev in njihovih radioamaterskih postaj vzpostavljajo stike s skavti drugih dežel, si izmenjujejo izkušnje in nove ideje ter sklepajo nova prijateljstva. Enkrat letno pa izvedejo takšno srečanje preko radijskih valov tudi v svetovnem obsegu.

Sodelovali smo tudi pri izvedbi športnih dogodkov. Dvakrat smo na pomembnih mednarodnih tekmah v sankanju v Dolenji vasi skrbeli za radijsko povezavo med startom, ciljem in kontrolnimi točkami. Vsa leta pa smo prisotni tudi na Teku štirih občin, ko z Baškega sedla vzdržujemo radijsko povezavo med Bohinjem, Poreznom in Podbrdom.

Prvotne sprejemno-oddajne aparature nam je z leti uspelo nadomestiti še z dvema KV in eno UKV aparaturo, ki omogočajo vse vrste sodobnih radioamaterskih zvez. Z njimi smo lahko vzpostavljali zveze tudi preko radioamaterskih satelitov in spremljali aktivnosti astronautov radioamaterjev na vesoljski orbitalni postaji. Za spremljanje in evidentiranje zvez uporabljamo osebni računalnik. Poleg tega nam povezuje računalnika in radijske postaje, skupaj s posebnim pretvornikom in programom, omogoča pretvorbo digitalnih signalov v tekste in obratno, kar je osnova digitalnega vzpostavljanja radijskih zvez. Z računalnikom smo preko radijskih postaj povezani tudi v radioamatersko računalniško mrežo, ki nam služi za izmenjavo informacij.

Udeležujemo se tudi raznovrstnih tekmovanj v vzpostavljanju radijskih zvez, kjer smo dosegli tudi odlične rezultate. Posebej smo ponosni na šest uvrstitev med pet najboljših na evropskih oziroma svetovnih tekmovanjih.

Nekatere je zelo pritegnilo osvajanje radioamaterskih diplom kot enega od zelo privlačnih vidikov in namenov vzpostavljanja radioamaterskih zvez. Pridobili so številne diplome, med njimi tudi precej takšnih, ki v radioamaterskem svetu veljajo za najpomembnejše in najprestižnejše ter predstavljajo potrditev desetletja trajajočega uspešnega dela operaterja. Pri tem posebej velja izpostaviti Tomaža Gortnarja, ki je z osvojitvijo predpisanega nabora najpomembnejših diplom pridobil članstvo v svetovno elitni skupini radioamaterjev zbirateljev diplom.

V štiridesetletnem obdobju delovanja smo vzpostavili preko 300.000 zvez s 339 radioamaterskimi državami. Med radioamaterske države se uvrščajo, poleg vseh držav kot političnih in teritorialnih entitet sveta, tudi nekatera ozemlja s specifičnimi statusi in geografskimi položaji ter številni otoki, koralni grebeni in druge kopnine z izjemnim geografskem položajem. Mnoge od naštetih sploh niso stalno naseljene, zato vzpostavitev zveze z radioamaterjem, ki je iz takšne države običajno aktiven le kratek čas, vedno predstavlja velik operaterski dosežek. Ena od takšnih držav je tudi otok Navassa, ki je tudi edina radioamaterska država, s katero še nismo uspeli vzpostaviti radijske zveze.

V vseh teh desetletjih je bil mnogim, predvsem mladim, v lokalnem okolju omogočen dostop do znanja in uporabe napredne tehnike. Predvsem gre za elektrotehnično znanje in uporabo radijskih telekomunikacijskih tehnologij, ki so tudi v teh obdobjih predstavljale pomemben del naglega splošnega tehnološkega napredka. Uporabljali smo nekatere tehnologije, ki so šele mnogo let pozneje prešle v splošno uporabo. Predvsem tu gre za mobilno telefonijo in svetovni splet. Uporaba enega ali drugega se sedaj prekriva z nekaterimi zelo privlačnimi vidiki delovanja radioamaterstva

Tomaž Gortnar, svetovno priznani radioamater in najaktivnejši član Radiokluba Železniki, pred moderno opremo za vzpostavljanje zvez v Golici. Foto: arhiv Tomaža Gortnarja

in s tem na nek način tudi zmanjšuje zanimanje za radioamaterstvo. Mladim je to omogočalo ustvarjalno preživljanje prostega časa in nekaterim pomagalo pri izbiri svojih poklicnih usmeritev. Pri večini se je s prehodom v naslednja življenjska obdobja količina časa, namenjenega temu hobiju, zelo zmanjšala ali pa so ta hobi celo opustili. Vendarle pa potreba po tovrstnih aktivnostih in druženju še vedno obstaja, pa tudi nekateri vidiki radioamaterstva še danes ostajajo privlačni prav

tako kot tekoč, zato upamo na ponovno aktivacijo nekaterih nekdanjih članov. Z veseljem bomo sprejeli tudi vsakega novega člana in mu pomagali pri pripravi na operaterski izpit. Radioamaterstvo torej ostaja še nadalje zanimivo, je pa v nekaterih izrednih naravnih in družbenih situacijah tudi potrebno, zato bo prav gotovo tudi v prihodnje prisotno v našem okolju.

Marko Černivc